

FRATIS I CAMPS

John Cabrera, al rebedor de sa casa, on guarda alguns objectes relacionats amb la seua carrera cinematogràfica.

John Cabrera, o la fotogènia del país

John Cabrera, oriünd de la Marina, ha fet dues vegades la volta al món impressionant milers de rotllos de pel·lícula per col·laborar en el miratge del cine: que tot sembla el que no és. Una exposició recull a Dénia part de tot el material de qui va ser el localitzador predilecte pel productor Samuel Bronston en la seua època daurada.

John Cabrera (Liverpool, 1925) podria passar desapercebut entre els milers de jubilats estrangers que han triat Dénia per a deixar transcórrer els seus últims anys. Ens rep a casa seua, al carrer més cèntric de la ciutat. Només en una paret de l'entrada hi ha

tot de fotografies que insinuen quin ha estat l'ofici d'aquest home a qui li costa somriure escortat, per exemple, per una imatge seua al costat de David Niven. Irene, la seua dona, ens demana que no el cansem gaire. Té 88 anys i en algun racó d'aquest pis amb vistes

hi ha 10.000 dels negatius de fotos que Cabrera ha disparat al llarg d'aquest temps. Aquests són els que conserva, molt desordenats i sense cap tipus d'indexació. Els altres els ha perdut en els diferents canvis de residència que ha fet al llarg de la seua vida. Des de fa mesos el fotògraf Romà Rodríguez en fa inventari i ha descobert en aquestes instantànies un punt de vista original, una mirada diferent que va més enllà de la fotografia utilitària, la que hauria de servir per a elegir possibles localitzacions a un director de cine. És per això que junt amb el periodista Antoni Reig n'han fet una selecció per a exposar-les i mostrar tota aquesta traça fins ara inèdita. Cabrera ha estat director de fotografia, tècnic de color, ajudant, o fotògraf de guerra, però, per damunt de tot, el que més ha marcat la seua carrera

són els anys en que va ser els ulls del productor Samuel Bronston.

Avis i pares, de Dénia. John Cabrera es diria Puig de segon cognom si els anglosaxons l'utilitzaren. El seu avi patern va nàixer a Dénia i era exportador de cítrics, però sobretot de panses, una activitat molt estesa a tota la Marina a finals del segle XIX i principis del XX. Es va establir a Liverpool quan el pare de John tenia tres mesos. “L’avi no ens parlava mai de Dénia, tot i que ell viatjava molt ací per la seua feina”. El pare de John Cabrera va ser diplomàtic al servei de Sa Majestat i també es va casar amb una deniera. El cineasta no recorda els seus primers estius, però sap que eren ben mediterranis perquè els passava a les Rotes, on encara hi ha la casa que va fer construir l’avi matern. “Quan veníem érem els anglesos, ara també... els meus fills són molt britànics, jo m’enfada amb ells”.

Cabrera va fixar la seua residència a la capital de la Marina el 1979, però no va ser fins fa uns quants anys que va començar a explicar als seus amics a què es dedicava. I encara li costa. Per exemple, mentre parlava per a EL TEMPS, els comissaris de l’exposició s’assabentaren que de manera col·lateral va tenir relació amb els Beatles perquè va conèixer Ringo i va fer una sessió de fotos a la seua dona, Barbara Bach, que anys més tard seria xica Bond a *L’espia que em va estimar*. Fins ara tampoc no volia mostrar el seu treball, que considera insignificant, normal. Mentre va responent amb molta flegma interromp l’entrevista per preguntar al fotògraf quin objectiu utilitza. Cabrera té damunt la taula una càmera digital moderníssima i molt potent que li acaben de regalar. Ens explica que l’altre dia va voler fotografiar una tempesta preciosa des de la finestra: “Vaig fer una foto magnífica, l’enquadrament, la llum, la cortina d’aigua que queia sobre la torre del campanar... Tenia tots els elements, però vaig tocar un botó i vaig esborrar tota la sèrie. De sobte, la foto ja no hi era”.

Aquesta màquina li agrada, però l’home que va enregistrar en cine el vuitè dia del desembarcament de Normandia i va ser el cameràman oficial del general Montgomery, i va rodar milers de metres de la història del segle XX a Europa i va assessorar com a expert de

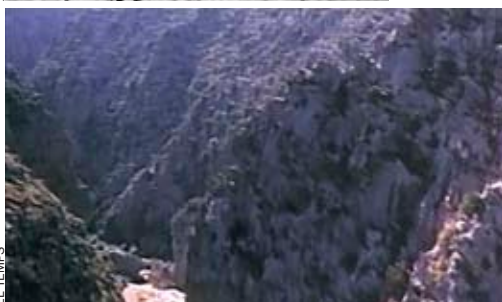

JOHN CABRERA

ARXIU JOHN CABRERA

A l’esquerra, el port de Dénia als anys cinquanta. A la dreta, Robert Stack i Peter Cushing en una escena de John Paul Jones, rodada a la capital de la Marina Alta.

EL TEMPS

A la dreta, el torrent de Pareis, a Mallorca. Sobre aquestes línies, fotograma de la pel·lícula A l’est de Java, rodada per John Cabrera.

JOHN CABRERA

color el rodatge de *La Reina d’Àfrica* i va rodar *Conan el bàrbar* amb Arnold Schwarzenegger, ara troba a faltar la pel·lícula física i a vegades encara es pregunta com ho ha de fer per a fer anar els aparells i impressionar les imatges que capta.

De campió d’atletisme a fotògraf militar. La primera càmera que John Cabrera va tenir a les mans era molt diferent de la que ara no deixa d’observar. Era una Kodak que va guanyar als 14 anys com a trofeu en un campionat d’atletisme de l’escola. “No és gaire correcte que jo ho diga, però vostè ara

em fa una entrevista i he de dir-li que jo era molt bon atleta i vaig guanyar moltes curses”. Son pare, que veia que al xiquet li agradava la fotografia, li anava comprant tot de complements que l’ajudaven a “traure coses boniques d’aquell aparell”.

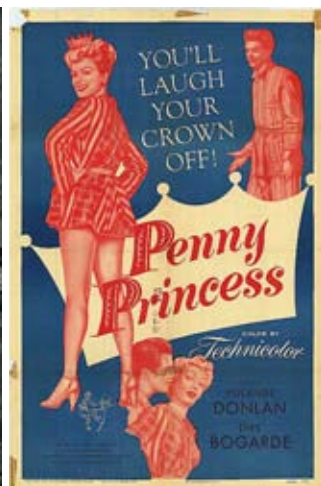
A partir de les guerres del Golf i de la invasió d’Afganistan ens hem acostumat a sentir l’expressió *periodistes empotrats*. Això no és nou. John Cabrera era sergent fotògraf de l’exèrcit britànic i afirma que no veu molta diferència entre la seua manera de treballar i la que ens permet veure les guerres per televisió. “Ara l’únic que canvia és el material. És millor, tenen càmeres més menudes; pel·lícula de millor qualitat, o no, ara ja no en gasten de pel·lícula”. I somriu quan diu que filmar una guerra és una feina com una altra i està bé. “Si no et maten”, rebla.

El maquis de Montseny. Quan deixa l’exèrcit, Cabrera fitxa per l’empresa nord-americana Technicolor, que era el sistema que s’estava imposant en tota la indústria cinematogràfica al món. I és amb aquesta companyia que l’any 1951 aterra a Montseny, un municipi del Vallès Oriental de poc més de 400 habitants. Dirk Bogarde i Yolande Donlan són els protagonistes de *Penny*

JOHN CABRERA

Una de les fotos que John Cabrera va fer per a Anthony Mann abans de rodar *El Cid*.

Sobre aquestes línies cartell de la pel·lícula *Penny Princess*, rodada a Montseny.

A l'esquerra, John Cabrera durant el rodatge de *Visanteta estate queta*, de Vicent Escrivà.

Princess, d'una història delirant sobre contrabandistes de tabac que acaben fabricant formatge perquè a l'hereva del reialme aquella activitat no li semblava adequada. Durant els mesos que va durar el rodatge, la forma de vida dels habitants de Montseny es va revolucionar. Algunes persones van deixar la feina al bosc o van abandonar la construcció de la central hidroelèctrica. D'altres, com el mestre de l'escola, es van erigir en els capataços que fitxaven els extres per a contar la història. Cabrera explica que la seua estada allí no l'oblidarà mai. "Va ser molt agradable, però a la nit hi havia molts guàrdies civils que ens vigilaven, perquè les relacions internacionals d'Espanya eren un poc especials. A més —recorda— ja a la duana de Barcelona vam tenir problemes perquè la policia no es creia que els aparells que portàvem eren per a fer cine. Ells estaven acostumats a les càmeres del NO-DO que eren molt menudes". A Montseny, Cabrera va conèixer Isabel, una perruquera que tenia un saló amb tot d'aparells moderníssims i que els deixava guardar tot el material al seu local. "Jo em preguntava què hi feia aquella superperruquera allà, en aquell poble tan deshabitat". I es veu que la imaginació desfermada del cineasta es va posar en marxa perquè explica com a cert un fet extraordinari: "Una nit estàvem sopant i de sobte va entrar la Guàrdia Civil. Va ser tot molt espectacular. Ens van detenir a tots. Èrem anglesos però els guàrdies no

sabien què fer". Sosté Cabrera que en realitat la perruquera era una tapadora i que la Guàrdia Civil buscava el pare de la perruquera perquè era el cap dels maquis que s'amagaven pel massís del Montseny i que a l'endemà matí ja no hi havia rastre d'Isabel. En aquest cas, la realitat és molt més pedestre que la ficció perquè Jordi Illa, que tenia 8 anys i cobrava 20 pessetes per dia per fer d'extra en la pel·lícula (els homes en cobraven 40 i les dones, 30), ha explicat a EL TEMPS que en realitat "l'home de la perruquera, que era un dels germans que regentava l'hostal Montserrat, havia robat una escopeta per anar a caçar i el van denunciar a la Guàrdia Civil, que el va detenir. A l'endemà havien desaparegut la perruquera i el seu home... potser desterrats".

La pel·lícula no es va estrenar mai comercialment a l'Estat espanyol, però el 1990 la va emetre La 2. L'any 2009 un grup de veïns de Montseny en va aconseguir una còpia per a fer-ne un cine-fòrum festiu, per a reconèixer-s'hi tots com a extres.

Exportar cel·luloide en comptes de dòlars. A principi dels anys cinquanta del segle passat el productor Samuel Bronston nadava en dòlars. Les empreses nord-americanes radicades a Espanya buscaven desesperadament una manera legal de poder enviar als Estats Units els diners que guanyaven ací. El règim de Franco

prohibia taxativament traure'n divises. Així, Bronston va oferir a firmes com la química Dupont la possibilitat d'invertir en les seues pel·lícules. Van pensar que no traurien dòlars, però sí cintes de cel·luloide. I ho van fer. Van gastar quantitats ingents de diners produint pel·lícules caríssimes i multitudinàries. D'aquesta manera feien la despesa a l'estat, que és el que volia el règim, però l'explotació i el retorn de la inversió l'obtindrien a l'estranger. Els dòlars ja eren fora d'Espanya.

Aquesta és l'època en què Almeria va esdevenir el Far West, quan el castell i la platja i el poble de Peníscola contemplaven les aventures del Cid Charlton Heston i es rodaven *Rei de reis* i *Alexandre el Gran*. En aquestes pel·lícules Cabrera feia de localitzador d'exterior. Bronston confiava en la seua mirada i en la capacitat de convertir qualsevol paisatge en l'escenari que necessitava el director. Amb un cotxe amb xofer a la seua disposició va recórrer la península Ibèrica fent fotos. Desenes de rotllos que disparava i enviava a Madrid en tren des d'allà on es trobava. "Menjava i bevia molt bé, anava als millors hotels. La primera vegada encara hi havia cartilla de racionament i pensava, com poden menjar sempre el mateix? I nosaltres, pagant, teníem de tot. Vaig treballar set anys en la companyia. Tot el món em tractava molt bé. Crec que a Segòvia encara em recorden".

Les aventures del capità Jones. A Dénia, Cabrera hi va tornar en avioneta. “L’equip volia rodar *John Paul Jones* al nord d’Espanya, perquè s’assembla més a l’original, a l’Atlàntic, però quan vaig anar a veure-ho ens va ploure cada dia. Vaig convèncer Bronston de canviar d’escenari i vam pujar en una avioneta a Madrid amb la idea d’anar a la costa d’Almeria, però vaig pensar en el poblet dels meus pares i vam continuar cap al nord i des de l’aire vam veure Dénia. Després hi vam anar per una carretera horribosa, des d’Alacant. Feia molt de sol. Al director li va agradar. El port era perfecte, no tenia res a veure amb el que hi ha ara”. El director que es va enamorar de Dénia era John Farrow, que va portar mitja família al rodatge, que havia de durar mesos. Els deniers encara recorden una joveníssima Mia Farrow com a reina de les festes. El rodatge, l’any 1959, de la història del primer gran heroi de la marina americana va involucrar tot el poble i desenes de veïns de Dénia hi feren d’extres, alguns d’ells amb papers destacats.

PRATS I CAMPS

Cabrera, amb una foto seua vestit de militar.

especialista francès, em va avisar que podíem morir. La càmera era molt gran i jo amb prou feines podia fixar el pla. En el muntatge final es nota com tot es movia”.

Visanteta i Marylin. Molts anys més tard, quasi al final de la seua carrera, el director valencià Vicent Escrivà va contractar Cabrera com a director de fotografia de *Visanteta estate queta*, la segona part d’*El virgo de Visanteta*. Durant l’entrevista el cineasta torna a mostrar el seu caràcter britànic i es nega a comentar algunes anècdotes del rodatge que, pel que deixa entreveure, va transcórrer entre bromes escatològiques que molt probablement el seu avi, l’importador de cítrics, no li havia ensenyat a decodificar.

Coincidint amb els preparatius de l’exposició, s’acaba d’estrenar a Dénia el curt *Chanel n. 5*, escrit i dirigit per Aaron García i basat en un relat de l’escriptor d’Ondara Jovi Lozano. S’hi expliquen els últims dies de Marilyn Monroe a qui, és clar, fins ara no ho havia dit, però John Cabrera també va conèixer a Paris, durant el rodatge d’*Els senyors prefereixen les rosses*. Ell era tècnic de Technicolor.

Esperança Camps

Krakatoa al torrent de Pareis. La relació de John Cabrera amb Mallorca és un poc accidentada. La primera vegada que va xafar l’illa va ser per fotografiar Errol Flynn, de vacances en el seu iot. Més tard hi va tornar com a director de fotografia del segon equip de rodatge d’*A l’est de Java*, una peça del 1969 on s’explica una història d’aventurers i presos que navegaven per Indonèsia just quan el volcà Krakatoa entra en erupció. Mentre guaita per la finestra i està pendent d’un núvol que enfosqueix una mica l’estança se li acaben els adjectius per a descriure la por que va passar a l’hora de rodar una escena que amb prou feines dura un minut en la pel·lícula. L’est de Java era en realitat el nord de Mallorca, el torrent de Pareis a la serra de Tramuntana. “Hi vam traslladar tot el material en un vaixell que ens va deixar lluny de la platja i en una barca més petita vam entrar al torrent. Una altra part de l’equip hi va arribar per aire. Jo vaig fer el rodatge de l’explosió del volcà des de l’helicòpter. Des de baix anàvem pujant molt a prop de les parets del torrent que es veia molt estret. Era molt perillós, volàvem a poc a poc i quan érem dalt, el vent era tan fort que el pilot, que era un gran

Venda d'entrades a partir del 20 de setembre
Més informació a www.tresiquatre.cat